

مجموعه کامل جرائم و مجازات‌های محیط زیستی در ایران

تحقیق و تدوین:

مهندس حافظ گلستانی فر
دکتر علی مشهدی
(محیط زیست شرکت ملی نفت ایران) (دانشیار دانشکده حقوق دانشگاه قم)
کارشناس رسمی قوه قضاییه

دیباجه :

دکتر عباس رزمی
مدیر HSE شرکت ملی نفت ایران
دکتر فرخ علیخانی
مدیر عامل شرکت پتروپارس
منصور ناصرین
رئیس حفاظت محیط زیست شرکت ملی نفت ایران

انتشارات دانشگاهی فرهمند

.....
نام کتاب : مجموعه کامل جرائم و مجازات های محیطی زیستی در ایران

تحقیق و تدوین : مهندس حافظ گلستانی فر و دکتر علی مشهدی

تاریخ و نوبت چاپ : اول ۱۴۰۳

شمارگان : ۳۰۰ نسخه

بها : ۲۹۹۰۰۰۰ ریال

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۷۳۱۵-۸۳-۷۰

.....
حق چاپ برای نشر دانشگاهی فرهمند محفوظ می باشد

نشانی : تهران، خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، طبقه اول

تلفن : ۶۶۴۱۰۶۸۸ - ۶۶۴۸۶۱۴

WWW.FARBOOK.IR

Farbook.pub@gmail.com

سرشناسه	مشهدی، علی، ۱۳۵۹-
عنوان فراردا دی	ایران، قوانین و احکام Iran, Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	مجموعه کامل جرائم و مجازات های محیط زیستی در ایران/ تحقیق و تدوین حافظ گلستانی فر، علی مشهدی؛ دیباچه عزاس رزمی، فرخ علودادی، منصور ناصرین.
مشخصات نشر	تهران: نشر دانشگاهی فرهمند، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری	۲۹۰ص: جدول.
شابک	978-622-7315-83-7
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	حقوق محیط زیست -- ایران Environmental law -- Iran
شناسه افزوده	گلستانی فر، حافظ، ۱۳۴۵ -
شناسه افزوده	رزمی، عباس، ۱۳۵۵ -
شناسه افزوده	علیخانی، فرخ، ۱۳۴۷ -، مقننه صریح
شناسه افزوده	ناصرین، منصور، ۱۳۲۸ -
رده بندی کنگره	KNMHT11V
رده بندی دهی	۳۴۱/۵۵۰۰۴۶
شماره کاتالوگ ملی	۹۶۲۷۷۲۲
اطلاعات رکورد کاتالوگ	فیا

دیباچه:

محیط زیست و امکان حیات در زمین پاک یکی از بزرگترین موهبت های پروردگار است که به همه ساکنان کره خاکی هدیه شده است. دریغ که تلاش در جهت حفظ و نگهداشت آن که بخشی از مسئولیت اجتماعی انسان هاست، گاهی به سبب برخی ملاحظات پیرامون توسعه فعالیت های اقتصادی، فراموش می شود در حالی که در عصر جدید همه باید بدانیم و ایمان داشته باشیم که توسعه می تواند با رعایت کامل ملاحظات و الزامات حفاظت از محیط زیست هم صورت پذیرد.

شرکت ملی نفت ایران به عنوان یکی از بزرگترین تولیدکنندگان نفت و گاز، مسئولیت فرآیندهای اکتشاف تا تولید نفت و گاز را در تاسیسات خشکی و دریا و همچنین صادرات آن را برعهده داشته و همواره حفاظت از محیط زیست، حفظ سلامت و ایمنی (HSE) تمامی افراد جامعه را در صدر فعالیت های خود قرار داده است. رویکرد شرکت ملی نفت در حفاظت از محیط زیست، نوعی مسئولیت ذاتی است که ریشه در اخلاق، فرهنگ و اعتقادات مدیریت و کارکنان این شرکت دارد.

کتاب حاضر که محصول همکاری کارکنان مدیریت HSE شرکت ملی نفت ایران و پژوهشکده محیط زیست دانشگاه قم می باشد. توانسته است تمامی جرائم و مجازات های محیط زیستی در ایران را ارائه نماید.

امید است مطالعه این کتاب مفید واقع شده و مورد پسند خوانندگان فرهیخته قرار گیرد.

دکتر عباس رزمی

مدیر بهداشت، ایمنی و محیط زیست شرکت ملی نفت ایران

دیباچه:

تقریباً بیشتر شرکت ها، فارغ از گستره فعالیت (محلی، ملی، بین المللی)، نوع مالکیت (دولتی، تعاونی، خصوصی) و زمینه فعالیت (تولیدی، صنعتی، خدماتی و...) در کنار مزایایی که ایجاد می کنند (تولید کالا و خدمات، ایجاد شغل و درآمد) بر محیط زیست طبیعی و انسانی (افراد و جوامع) تأثیراتی می گذارند که از عواقب منفی این تأثیرات، گریزی نیست.

اجرای طرح های توسعه ای صنعت نفت و گاز، ناخواسته بر محیط زیست طبیعی و انسانی پیرامون مناطق عملیاتی پروژه ها، عوارض و آسیب هایی وارد می کند. در این شرایط، شرکت ها به طور ذاتی تعهد و وظیفه دارند که در قبال این آسیب ها و پیامدها، پاسخگو باشند؛ در راستای همین وظیفه پاسخگویی، مفهوم "مسئولیت اجتماعی" از چند دهه پیش در ادبیات وازگان تجارت و کسب و کار جهان و از کمی بیش از یک دهه در ایران، رواج یافته و با مفهوم «توسعه پایدار» پیوندی قوی ایجاد کرده است.

تعهد و وظایف شرکت ها برای حفظ، مراقبت و باری رساندن به محیط زیست و جامعه پیرامون خود و کاهش پیامدها و آثار حاصل از فعالیت ها و تصمیم های خود در قبال ذی نفعان اصلی که از کارکنان و خانواده های آنان، مشتریان، تأمین کنندگان، ساکنین محیط های پیرامونی اجرای پروژه ها، جوامع بومی و محلی، شهروندان و سازمان های دولتی و غیردولتی و محیط زیستی، تشکیل می شوند «مسئولیت اجتماعی شرکتی» نامیده می شود که شاخص های این الگوی نگرشی فراگیر؛ حوزه های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و محیط زیستی و درعین حال، حفاظت از منافع ذی نفعان، بهبود کیفیت زندگی مردم و شهروندان را در بر می گیرد.

در روزگار ما، رشد و بقای شرکت ها به میزان عملکرد آنها به تعهد های خود در برابر ذی نفعان، جامعه و محیط زیست، بستگی دارد؛ به گونه ای که امروزه مسئولیت اجتماعی شرکتی یک باور و آگاهی عمومی است که خلق ارزش مشترک میان ذی نفعان شرکت را دنبال می کند. مسئولیت اجتماعی یک پروژه نیست که، آغاز و پایان داشته باشد یا مفهومی نیست که با تغییر مدیران ارشد سازمان از میان برود؛ برنامه های مسئولیت پذیری اجتماعی، یک فرهنگ

سازمانی با رویکردی آینده‌نگرانه است که باید در بطن فعالیت‌های روزانه کسب و کار شرکت‌های بزرگ و کوچک به آن عمل شود.

با ورود مسئولیت اجتماعی به صورت عام و مسئولیت اجتماعی شرکتی به صورت خاص در اخلاق کسب و کار، بالتبع قوانین مرتبط با آن نیز به نظامات حقوقی و قضایی کشور وارد می شود که آشنایی با آن برای مدیران ارشد شرکت ها، بویژه آن دسته از مدیرانی که شرکت های متبوع شان با انجام پروژه ها و طرح های مختلف بر محیط زیست تاثیر می گذارند واجب است. این آشنایی صرفا به دلیل ضرورت سامان‌دهی به فعالیت‌های حمایتی و عام‌المنفعه، برخورداری از نگرشی مسئولانه در فضای کسب‌وکار، ایجاد مزیت نسبی و رقابتی، تقویت نامانام (برند)، افزایش بهره‌وری و سودآوری شرکت‌ها، تبلیغات غیرمستقیم و بهبود روابط با کارفرمایان در چارچوب فعالیت های شرکت نیست؛ بلکه بدان معناست که وارد نمودن خواسته یا ناخواسته آسیب به محیط زیست و کوتاهی در اجرای مسئولیت اجتماعی عواقب قانونی به دنبال داشته و فرد یا شرکت را ملزم به پرداخت مجازات های مختلف کیفری و مالی می نماید.

تلاش محققین محترم در تدوین کتاب ارزشمند "مجموعه کامل جرائم و مجازات های محیط زیستی در ایران" اقدامی ارزشمند و شایسته تحسین و حمایت است. این امیدواری وجود دارد که انجام چنین پژوهش های ارزشمندی، بتواند از یک سو، کم و کاستی های مربوط به قوانین، جرائم و مجازات های محیط زیستی کشور را آشکار نموده و قانونگذاران را در زمینه وضع قوانین پیشگیرانه و اصلاحی یاری نماید و از سوی دیگر، شرکت ها را در عمل به تعهدات خود در زمینه مسئولیت اجتماعی شرکتی به حرکت بیشتری وادار نماید. قطعاً هر دوی این اقدامات می تواند تا حد زیادی دغدغه و نگرانی حامیان و دوستداران محیط زیست را کاهش دهد.

دکتر فرخ علیخانی

مدیر عامل شرکت پتروپارس

دیباجه:

افزایش جمعیت، بهره برداری غیر معقول از منابع طبیعی، تخریب و دگرگونی تنوع زیستی، گسترش روز افزون آلودگی ها و در نتیجه بر هم خوردن تعادل و تناسب محیط زیست، موجب گردیده است تا هم دولت ها و هم سازمان ها و مجامع بین المللی تدابیری در جهت حفظ و حمایت از محیط زیست و جلوگیری از آلودگی و تخریب محیط اتخاذ نمایند که در راس این تدابیر، تدوین و تنظیم قوانین، مقررات و جرایم محیط زیست می باشد.

با توجه به عدم آگاهی از قوانین و مقررات محیط زیستی و مباحث حقوقی مربوطه که منجر به بروز مسائل و مشکلات حقوقی، مالی و تحمیل هزینه های هنگفت مانند اعمال جرائم قانونی، کاهش و توقف تولید و جلوگیری از پیشرفت پروژه های صنعتی می گردد، ضروری است به منظور کاهش زیان های مالی، اقتصادی و محیط زیستی، آگاهی کلیه کارکنان در خصوص قوانین و مقررات ملی و بین المللی محیط زیست در صنعت نفت آگاهی لازم را کسب نموده و قوانین و مقررات به صورت نهادینه رعایت گردد.

در صورت به کارگیری و استفاده از قوانین و مقررات در حوزه قرارداد ها، پروژه ها و طرح های صنعت نفت و الزام به رعایت آن ها از سوی کارفرمایان و پیمانکاران و همچنین آرایه آموزش های لازم به کارکنان، می توان شاهد کاهش مسائل و مشکلات حقوقی، مالی و پیشگیری از تحمیل هزینه های هنگفت مانند اعمال جرائم قانونی و کاهش توقف تولید و تاخیر در پیشرفت پروژه در صنعت نفت بود.

منصور ناصرین

رئیس حفاظت محیط زیست شرکت ملی نفت ایران

دیباچه:

احکام کیفری محیط زیست در نظام حقوقی ایران پراکنده است. به این معنا که جرائم و مجازات های زیست محیطی در یک سند جامع، مشخص نشده و عناوین متعدد محدودیت ها و ممنوعیت های زیست محیطی در قالب جرائم و مجازات ها در قوانین و مقررات پراکنده اند. این امر سبب شده است، احاطه بر عناوین مجرمانه و نیز عناوین محدودیت ها و ممنوعیت ها برای متخصصین حقوق محیط زیست دشوار شود. عناوین مجرمانه نیز گاهی در قوانین عام مانند قانون مجازات اسلامی یا قانون آئین دادرسی کیفری ذکر شده اند و گاهی نیز در قوانین و مقررات خاص زیست محیطی مورد اشاره قرار گرفته اند. برخی از این عناوین به صورت مستقیم مرتبط با جرائم محیط زیست هستند و برخی نیز به صورت غیر مستقیم با حقوق کیفری محیط زیست پیوند برقرار می کنند. در این مجموعه سعی شده است قوانین و مقررات و رویه های مرتبط با عناوین مجرمانه زیست محیطی مورد تدوین و تحقیق قرار گیرد. در همین راستا ابتدا قوانین عام مورد اشاره قرار گرفته است و سپس تلاش شده است با توجه به حوزه های مختلف زیست محیطی (آب و هوا و خاک و حیات وحش و...) قوانین خاص مورد اشاره قرار گیرد. نکته قابل توجه برای خوانندگان این است که با توجه به آئین نامه ای شدن برخی عناوین کیفری زیست محیطی که از لحاظ علمی محل تحلیل و نقد و بررسی است، تلاش شده است عناوین تخلفات و همچنین آئین نامه ها و برخی موارد بخشنامه های مرتبط نیز آورده شود. بنابراین مفهوم عامی از جرائم و مجازات های زیست محیطی مد نظر بوده است. امید است اثر حاضر زمینه تدوین یک قانون جامع کیفری محیط زیست یا «قانون جرائم و مجازات های زیست محیطی» یا «قانون جرائم علیه محیط زیست و منابع طبیعی» را فراهم نماید. این اثر می تواند مورد استفاده قضات، دانشجویان و کارشناسان حوزه محیط زیست و منابع طبیعی قرار گیرد. این اثر به مانند سایر نوشتارهای انسانی خالی از نقص و ایراد نیست و از خوانندگان گرامی تقاضا می شود انتقادات و پیشنهادات اصلاحی خود را در اختیار نویسندگان قرار دهند.

علی مشهدی-حافظ گلستانی فر

فهرست مطالب

۱۴.....	اصل پنجاهم قانون اساسی
۱۵.....	فصل اول: جرائم و مجازات های عمومی محیط زیستی
۱-۱-.....	از سیاست های کلی محیط زیست ابلاغی مقام معظم رهبری
۱-۲-.....	از قانون مجازات اسلامی- تعزیرات (مصوب مجلس شورای اسلامی)
۱-۳-.....	از قانون آئین دادرسی کیفری (مصوب ۱۳۹۲ با اصلاحات بعدی)
۱-۴-.....	از قانون تأمین مالی مبارزه با تروریسم مصوب ۱۳۹۴ با اصلاحات بعدی
۱-۵-.....	از قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست
۱-۶-.....	از آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست
۱-۷-.....	از آیین نامه بهداشت محیط (مصوب ۱۳۷۱/۴/۲۴ هیات وزیران)
۱-۸-.....	دستور العمل قانون نحوه جبران زحمات و خسارات کارکنان سازمان حفاظت محیط زیست در ارتباط با جرایم زیست محیطی
۱-۹-.....	از ماده ۵۵ قانون شهرداری ها (اصلاحی ۱۳۴۵/۱/۲۷)
۴۲.....	فصل دوم: جرائم مرتبط با آلودگی آب و دریا و تالاب ها
۱-۲-.....	از قانون توزیع عادلانه آب (مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ و اصلاحیه ۱۳۶۴/۸/۱۴)
۲-۲-.....	از قانون حفاظت از دریاها و رودخانه های قابل کشتیرانی در مقابل آلودگی به مواد نفتی (مصوب ۱۳۸۹/۵/۲۷)
۱۵۴.....	از قانون اراضی مستحدث و ساحلی (مصوب ۱۳۵۴/۴/۲۹)
۱۵۷.....	از قانون مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و دریای عمان (مصوب ۱۳۷۲/۱/۳۱)
۱۶۰.....	از قانون حفاظت، احیاء و مدیریت تالاب های کشور (مصوب ۱۳۹۶/۲/۴)
۱۶۱.....	از قانون شکار و صید با اصلاحات بعدی
۱۶۱.....	از قانون حفظ و حراست منابع آب های زیرزمینی کشور
۱۶۲.....	از قانون مجازات استفاده کنندگان غیرمجاز از آب، برق، تلفن، فاضلاب و گاز
۱۶۵.....	از قانون مجازات اخلاص کنندگان در تأسیسات آب و برق و گاز و مخابرات کشور

- ۲-۱۰- از لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور ۶۶
- ۲-۱۱- از آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب (مصوب ۲/۸ / ۱۳۷۳ با اصلاحات بعدی) ۶۸
- ۲-۱۲- از آیین نامه اجرایی تبصره (۳) ماده (۳) قانون حفاظت از دریاها و رودخانه های قابل کشتیرانی در مقابل آلودگی به مواد نفتی ۶۹
- ۲-۱۳- از تصویب نامه درخصوص میزان جریمه های نقدی متخلفان از مواد قانونی حفاظت از دریاها و رودخانه ها در مقابل آلودگی به مواد نفتی ۷۰
- ۲-۱۴- آیین نامه نحوه وصول عوارض به شدت آلودگی از کلیه واحدهایی که فاضلاب آن ها موجب آلودگی آب های سطحی و زیرزمینی می شود (مصوب ۲۸ / ۱۰ / ۱۳۷۳) ۷۱
- ۲-۱۵- از آئین نامه ایمنی تصفیه خانه های آب و فاضلاب ۷۳
- ۲-۱۶- از تصویب نامه در خصوص کاهش الگوی مصرف آب (مصوب ۳۰ / ۳ / ۱۳۸۰ هیأت وزیران) ۷۵
- ۲-۱۷- از آیین نامه مربوط به بستر رودخانه ها، انهار، مسیل ها، مرداب ها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی، آبیاری و زهکشی (مصوب ۱۱ / ۸ / ۱۳۷۹ با اصلاحات بعدی ((به استناد ماده (۵۱) قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۳۷) ۷۶
- ۲-۱۸- از آیین نامه جلوگیری از تخریب و آلودگی غیرقابل جبران تالاب ها ۷۷
- ۲-۱۹- از اصلاح آیین نامه جلوگیری از تخریب و آلودگی غیرقابل جبران تالاب ها (مصوب ۲۹ / ۱۰ / ۱۴۰۰ هیأت وزیران) ۸۴
- ۲-۲۰- استاندارد محیط زیستی مورد نیاز برای امکانات و تأسیسات دریافت فضولات نفتی نفت کش ها کشتی ها و شناورها ۹۹
- فصل سوم: جرائم مرتبط با آلودگی هوا و صوت ۱۰۰**
- ۳-۱- از قانون هوای پاک (مصوب ۲۵ / ۴ / ۱۳۹۶) ۱۰۱
- ۳-۲- از آیین نامه فنی در زمینه کنترل و کاهش آلودگی ها ۱۰۹
- ۳-۳- از آیین نامه اجرایی ماده (۷) قانون هوای پاک ۱۰۹
- ۳-۴- از آیین نامه اجرایی تبصره ماده (۱۴) قانون هوای پاک ۱۱۱
- ۳-۵- از آیین نامه اجرایی ماده (۱۷) قانون هوای ۱۱۲
- ۳-۶- از آیین نامه اجرایی ماده (۲۹) قانون هوای پاک ۱۱۲
- ۳-۷- از آیین نامه اجرایی ماده (۸) قانون هوای پاک ۱۱۷

- ۳-۸- از قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی (مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۸) ۱۱۹
- ۳-۹- از قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ با اصلاحات ۱۳۹۲) ۱۲۰
- ۳-۱۰- از قانون شهرداری (مصوب ۱۳۳۴ با اصلاحات بعدی) ۱۲۱
- ۳-۱۱- تصویب نامه در خصوص تعیین فواصل لازم برای استقرار واحدهای صنفی و خدماتی در مناطق با کاربری مسکونی، آموزشی و درمانی ۱۲۲
- ۳-۱۲- از ماده ۳۸ قانون مالیات بر ارزش افزوده ۱۲۳
- فصل چهارم: جرائم مرتبط با فضای سبز، جنگل و پوشش گیاهی** ۱۲۴
- ۴-۱- از قانون حفاظت و بهره برداری از جنگل ها و مراتع با اصلاحات بعدی ۱۲۵
- ۴-۲- از قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور ۱۳۳
- ۴-۳- از قانون حفظ کاربری اراضی و باغ ها ۱۳۴
- ۴-۴- از آیین نامه اجرایی قانون اصلاح قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ ها ۱۳۶
- ۴-۵- دستورالعمل تعیین مصادیق تغییر کاربری غیرمجاز موضوع ماده ۱۰ قانون اصلاح قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ ها ۱۳۶
- ۴-۶- لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها ۱۳۹
- ۴-۷- ضوابط اجرایی مربوط به چگونگی اجرای ماده ۱ لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها مصوب ۱۳۵۹/۳/۱۱ ۱۴۰
- ۴-۸- رأی وحدت رویه شماره ۶۸۵ هیأت عمومی دیوان عالی کشور راجع به تخریب منابع طبیعی و محیط زیست ۱۴۱
- فصل پنجم: جرائم مرتبط با پساب و پسماند** ۱۴۲
- ۵-۱- از قانون مدیریت پسماندها مصوب (۱۳۸۳/۲/۲۰) ۱۴۳
- ۵-۲- از آیین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها (مصوب ۱۳۸۴/۵/۵) ۱۴۵
- ۵-۳- از ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته ۱۴۶
- ۵-۴- از قانون هوای پاک (مصوب ۱۳۹۶/۴/۲۵) ۱۴۷
- ۵-۵- از ضوابط و روش های مدیریت اجرایی زیست محیطی پیش از امحای پسماندهای حاوی یا آلوده به بی فنیل های پلی کلره ۱۴۷

- ۵-۶- از ضوابط و روش های مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی (مصوب ۱۳۸۹/۱/۲۹ شورای عالی محیط زیست) ۱۴۸
- ۵-۷- از ضوابط و روش های اجرایی مدیریت پسماندهای برقی و الکترونیکی (مصوب ۱۳۸۹/۶/۷) ۱۴۹
- ۵-۸- از ضوابط و روش های مدیریت اجرایی پسماندهای صنایع نفت، گاز و پتروشیمی (مصوب ۱۳۹۹/۱۱/۶ شورای عالی حفاظت محیط زیست) ۱۴۹
- ۵-۹- از ضوابط و روش های مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی، معدنی (مصوب ۱۳۹۹/۱۱/۶ شورای عالی حفاظت محیط زیست) ۱۵۱
- ۵-۱۰- از ضوابط و روش های مدیریت اجرایی پسماندهای بخش نیرو (مصوب ۱۳۹۹/۱۱/۶ شورای عالی حفاظت محیط زیست) ۱۵۳
- ۵-۱۱- از ضوابط اجرایی مدیریت کاتالیزهای مستعمل (مصوب ۱۳۹۹/۱۱/۶ شورای عالی حفاظت محیط زیست) ۱۵۶
- ۵-۱۲- دستورالعمل بهره برداری و استفاده از سوخت های مشتق شده از پسماند (RDF) (مصوب ۱۳۹۹/۱۱/۶ شورای عالی حفاظت محیط زیست) ۱۵۶
- ۵-۱۳- آیین نامه اجرایی بند (س) ماده (۱۴) قانون مدیریت بحران کشور ۱۵۶
- ۵-۱۴- ضوابط زیست محیطی محل های دفع پسماندهای عادی ۱۵۸
- ۵-۱۵- آیین نامه اجرایی کنترل و نظارت بهداشتی بر سموم مواد شیمیایی ۱۵۸
- ۵-۱۶- آیین نامه اجرایی حمل و نقل جاده ای مواد خطرناک ۱۵۸
- ۵-۱۷- آیین نامه کاهش مصرف کیسه های پلاستیکی ۱۵۹
- ۵-۱۸- ضوابط مدیریت پسماندهای دریایی کشور (شورای عالی حفاظت محیط زیست مورخ ۱۴۰۱/۹/۲۳) ۱۶۰
- ۵-۱۹- قانون ایمنی راه ها و راه آهن (الحاقی ۱۳۷۹): ۱۶۲
- فصل ششم: جرائم مرتبط با ارزیابی اثرات زیست محیطی ۱۶۴
- ۶-۱- از آیین نامه ارزیابی اثرات زیست محیطی طرح های بزرگ تولیدی، خدماتی و زیربنایی ۱۶۵

- ۶-۲- از طرح های تملک دارایی های سرمایه ای و طرح های صنعت نفت مشمول ارزیابی اثرات محیط زیستی و فاقد مجوز از سازمان حفاظت محیط زیست ۱۶۵
- فصل هفتم: جرائم و مجازات های مرتبط با آلودگی خاک ۱۶۶**
- ۷-۱- از قانون حفاظت از خاک (مصوب ۱۳۹۸/۳/۴) ۱۶۷
- ۷-۲- از آیین نامه اجرای قانون حفاظت از خاک ۱۶۹
- ۷-۳- از ضوابط زیست محیطی فعالیت های معدنی ۱۷۱
- ۷-۴- از آیین نامه اجرایی ورود، ساخت، فرمولاسیون و مصرف کودهای شیمیایی، زیستی، آلی و سموم دفع آفات نباتی ۱۷۱
- ۷-۵- از قانون ایمنی راه ها و راه آهن ۱۷۳
- ۷-۶- از قانون معادن (مصوب ۱۳۷۷/۰۳/۲۳) ۱۷۳
- فصل هشتم: جرائم و مجازات های مرتبط با شکار و صید و تنوع زیستی ۱۷۵**
- ۸-۱- از قانون شکار و صید ۱۷۶
- ۸-۲- از آیین نامه اجرایی قانون شکار و صید ۱۷۹
- ۸-۳- از ماده ۶۸۰ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات های بازدارنده) ۱۸۰
- ۸-۴- از قانون ایمنی زیستی جمهوری اسلامی ایران ۱۸۰
- ۸-۵- از قانون حفاظت و بهره برداری از منابع ژنتیکی کشور ۱۸۱
- ۸-۶- از لایحه قانونی مجازات صید غیر مجاز از دریای خزر و خلیج فارس ۱۸۲
- ۸-۷- از قانون حفاظت و بهره برداری از منابع آبی جمهوری اسلامی ایران ۱۸۴
- ۸-۸- از آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهره برداری از منابع آبی ۱۸۷
- ۸-۹- از لایحه قانونی مجازات صید غیر مجاز از دریای خزر و خلیج فارس ۱۸۸
- ۸-۱۰- از مصوبه شورای عالی محیط زیست در خصوص جرائم نقدی صید و شکار جانوران وحشی ۱۹۰
- فصل نهم: جرائم و مجازات های مرتبط با صنعت نفت ۱۹۳**
- ۹-۱- قانون راجع به مجازات اخلاصگران در صنایع نفت ایران ۱۹۴
- ۹-۲- از قانون حفاظت دریا و رودخانه های مرزی از آلودگی با مواد نفتی ۱۹۷

- ۳-۹- آیین نامه رفع آلودگی زیست محیطی فعالیت های نفتی ۲۰۲
- فصل دهم: جرائم مالی و مالیاتی ۲۰۳
- ۱-۱۰- ماده ۲۷ قانون مالیات بر ارزش افزوده ۲۰۴
- ۲-۱۰- قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور ۲۰۶
- ۳-۱۰- قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ۲۰۷
- فصل یازدهم: استانداردهای زیست محیطی ۲۱۱
- ۱-۱۱- استانداردهای خروجی فاضلاب ها ۲۱۲
- ۲-۱۱- استاندارد کیفیت هوای آزاد ایران ۲۱۸
- ۳-۱۱- استاندارد کیفیت آب های ایران ۲۱۹
- ۴-۱۱- حدود مجاز آلودگی صوتی در پهنه های مختلف ۲۳۸
- ۵-۱۱- ویژگی های فیزیکی، شیمیایی و میکروبیولوژی آب آشامیدنی ۲۴۰
- ۶-۱۱- حد مجاز استانداردهای خروجی از کارخانجات و کارگاه های صنعتی ۲۴۹
- ۷-۱۱- ضوابط زیست محیطی استفاده مجدد از آب های برگشتی و پساب ها ۲۵۲
- ۸-۱۱- میزان مجاز تخلیه نفت در آب همراه نفت به محیط دریایی ۲۵۷
- ۹-۱۱- استاندارد کیفیت آب محیطی دریای خزر ۲۵۸
- ۱۰-۱۱- استاندارد کیفیت آب دریاها و ایران (خلیج فارس دریای عمان) ۲۵۹
- ۱۱-۱۱- استاندارد تخلیه به دریاها و ایران ۲۷۳
- ۱۲-۱۱- الزامات فرا منطقه ای برای فعالیت های نفتی در حوزه خلیج فارس ۲۸۵

در جمهوری اسلامی، حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسل های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می گردد. از این رو فعالیتهای اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیر قابل جبران آن ملازمه پیدا کند ممنوع است.

اصل پنجاهم قانون اساسی

www.ketab.ir